

Sluttrapport

Utviklingsprogram for byregioner

Kommunene i Østre Agder har fra januar 2016 til juni 2018 deltatt i fase to av byregionprogrammet. Denne rapporten oppsummerer innsatsen i programperioden og i hvilken grad målene er nådd.

Østre Agder
regionråd

Innhold

Innhold	2
Bakgrunn for prosjektet og justeringer underveis	3
Satsningsområder i byregionprogrammet	3
Næringsareal.....	3
Bransjesatsning kraftkrevende industri.....	4
Regionale areal- og transportutfordringer og infrastrukturtiltak.....	4
Tillit og samhandling.....	4
Tiltak, målsetninger og indikatorer	4
Næringsareal.....	5
Bransjesatsning kraftkrevende industri (grønne datasenter)	5
Regionale areal- og transportutfordringer og infrastrukturtiltak.....	6
Tillit og samhandling.....	6
Tiltak og resultater	7
Langsiktige effekter	8
Næringsareal.....	8
Kraftkrevende industri.....	8
Regionale areal- og transportutfordringer	9
Samhandling og tillit	9
Måloppnåelse mot konkrete indikatorer (vedlegg)	9
Næringsareal.....	9
Bransjesatsning kraftkrevende industri (grønne datasenter)	10
Regionale areal- og transportutfordringer og infrastrukturtiltak.....	10
Tillit og samhandling.....	11

Bakgrunn for prosjektet og justeringer underveis

I mars 2013 vedtok styret i Østre Agder at næringsmedarbeiderne i Østre Agder kommunene (med unntak av Froland) skulle samarbeide om å utarbeide en strategisk næringsplan for Østre Agder. I 2015 vedtok kommunestyrene i de syv kommunene en felles strategiske næringsplan, og opprettet samtidig et regionalt næringsforum bestående av næringsmedarbeider fra kommunene.

Det ble videre søkt om midler til deltagelse i fase to av utviklingsprogrammet for byregioner, med utgangspunkt i strategisk næringsplan, og med næringsmedarbeiderne som prosjektgruppe.

Aktiviteter skissert i Østre Agders opprinnelige søknad til byregionprogrammet er hentet direkte fra strategisk næringsplan for Østre Agder. Selv om det ble sent en søknad til byregionprogrammet basert på strategisk næringsplan var det ikke utarbeidet en omforent handlingsplan for arbeidet med planen som kunne ligge til grunn for søknaden til byregionprogrammet.

I januar 2016 ble det ansatt en prosjektleder for byregionprogrammet med finansiering fra kommunal- og moderniseringsdepartementet. Samtidige ble det utarbeidet en enkel handlingsplan for strategisk næringsplan og arbeidet med byregionprogrammet, med forankring i næringsnettverkets prioriterte og pågående innsatsområder. Denne handlingsplanen lå til grunn for aktivitetene i 2016.

Etter å ha jobbet sammen i en periode ble det tydelig at vi igjen burde spisse våre prioriteringer for å maksimere effekten av det regionale arbeidet. Med utgangspunkt i brev mottatt fra KMD 19.10.2016 angående konkretisering av prosjektet utarbeidet prosjektgruppen en revidert retning for arbeidet med næringsutvikling på et regionalt nivå. Denne prioriteringen ble vedtatt av styret for Østre Agder (styringsgruppen) 11.november 2016, sak 76/16.

Endringen beror blant annet på en viktig erkjennelse om at vi i vår region hadde et sterkt næringsarbeid i hver kommune med resultatmål på kommunenivå. Med et differensiert utfordringsbilde, og ulike tradisjoner og kultur for næringsarbeid i de åtte kommunene i vår region hadde vi sett at det med eksisterende organisasjonsmodell var svært utfordrende å jobbe tett sammen om det *direkte* næringsarbeidet, og kontakten med lokalt næringsliv. Det har heller ikke vært tilstrekkelig vilje til å se på organiseringen av næringsarbeidet på tvers av kommunene.

Satsningsområder i byregionprogrammet

Regionen har, basert på revidert prosjektplan for byregionprogrammet, fra høsten 2016 hatt fokus på fire satsningsområder. Disse presenteres kort her før vi i neste kapittel går nærmere inn på konkrete tiltak, målsetninger og indikatorer for måloppnåelse som ble satt.

Næringsareal

Innenfor satsningsområdet næringsareal har regionen fokusert på å få på plass en næringsarealbank. Etter en liten oppstartsfase der vi forsøkte å utarbeide en egen løsning inngikk vi et samarbeid med arealguiden.no som er utviklet av Greater Stavanger. Etter at arealbanken kom på plass har vi fokusert på videre implementering, videreutvikling og markedsføring av denne.

Gjennom en aktiv bruk av verktøyet var det et mål å profesjonalisere fremstillingen av næringsarealene i regionen.

I tillegg satt vi som et mål å iverksettes en bred prosess med nærings- og planmedarbeidere, der vi ønsket å se regionens næringsareal i en større sammenheng, og å vurdere en videre felles arealstrategi eller etableringsstrategi.

Bransjesatsning kraftkrevende industri

I 2020 vil Norge ha et fornybart kraftoverskudd på 13–14 TWh. Over halvparten av dette overskuddet vil være på Sørlandet (7–8 TWh). Agder har gjennom en kombinasjon av sin beliggenhet, infrastruktur og vannkraftproduksjon en unik global posisjon med tanke på å kunne levere grønn og billig kraft til kraftkrevende industri. Denne unike posisjonen gir Østre Agder, sammen med resten av Agder, handlingsrom som kan utnyttes til ny grønn vekst i landsdelen.

I denne sammenheng har vi særlig sett på muligheten for å satse på datasenter. Aust- og Vest Agder fylkeskommune hadde fra høsten 2015 til juni 2017 et prosjekt på dette, og invitert med alle regionrådene på Agder. I tillegg har styret i Østre Agder ønsket at regionen skal ha et særlig fokus på denne bransjen. Fra august 2016 har det derfor vært igangsatt et prosjekt på regionsnivå vi tok med i byregionprogrammet. I prosjektets første fase la vi lagt vekt på å få opp kunnskapen om det reelle potensialet for denne bransjen i vår region. Konklusjonen fra dette arbeidet var oppmuntrende, og på styremøte i Østre Agder desember 2016 ble det trukket frem tre handlingspunkter regionen skulle ha særlig fokus på i det videre arbeidet:

- Definere opp aktuelle areal og få de presentert mest mulig profesjonelt og med færrest mulig fremtidige usikkerheter
- Bygge bransjekompetanse og spre/ tilgjengeliggjøre informasjon
- Jobbe direkte mot kommuner og private aktører med muligheter

Dette har det det blitt jobbet videre med i hele prosjektperioden.

Regionale areal- og transportutfordringer og infrastrukturtiltak

Under dette satsningsområdet har vi lagt vekt på å jobbe for å realisere en sammenkobling av Vestfoldbanen og Sørlandsbanen, med stoppested på Brokelandsheia i Gjerstad. I tillegg ble det iverksatt en innsats for å maksimere gevinsten av ny e-18 Arendal – Tvedestrand.

Tillit og samhandling

Det siste temaet vi la vekt på var tillit og samhandling. Dette satsningsområdet hadde to hovedtiltak.

1. Forskningsprosjektet «*tillit som drivkraft i regional utvikling*» i samarbeid med 10 andre regioner og Telemarksforskning.
2. Videreutvikle eksisterende samarbeidsarenaer og legge til rette for opprettelsen av nye.

Tiltak, målsetninger og indikatorer

Innfor de fire satsningsområdene skissert, ble det satt opp konkrete innsatsområder med aktuelle tiltak, målsetninger, indikatorer, samt hvordan vi skulle måle hvorvidt målene er nådd. Dette gjengis nedenfor.

Næringsareal

Tiltak	Målsetning, utgang av prosjektperioden	Indikator	Hvordan måle
Markedsføre	Næringsarealbanken er kjent blant: –lokalt næringsliv med bredt nasjonalt og internasjonalt nettverk. –Næringsssjefer og næringsmedarbeidere i alle kommuner og fylket – Alle i kommunene og fylket som har kontakt med næringslivet –Alle i kommunene og fylket som jobber med plan og utvikling – Lokalpolitikere, inkludert fylkespolitikere – Lokale stortingspolitikere –Eiendomsutviklere og –formidlere (meglere)	Kjennskap til næringsarealbanken	Kjennskap vurderes kvalitativt. I hvilken grad næringsforumet (prosjektgruppen) vurderer at næringsarealbanken er kjent.
Rekruttere»	Både private og offentlig aktører i alle åtte kommuner i regionen har valgt å legge inn areal i næringsarealbanken.	Flere areal inn i næringsarealbanken	Leses ut av nettsidene
Profesjonalisere	Utvikle portalen videre	Aktiv bruk og høy kvalitet på informasjonen. Selve portalen videreutvikles.	Brukerdata på nettsidene

Bransjesatsning kraftkrevende industri (grønne datasenter)

Tiltak	Målsetning, utgang av prosjektperioden	Indikator	Hvordan måle
Definere opp aktuelle areal og få de presentert mest mulig profesjonelt og med færrest mulig fremtidige usikkerheter	Gi gode, tydelige og detaljerte svar til eventuelle etablerere om lokasjoner	Informasjonen på næringsarealbanken oppleves som relevant og oppdatert fra bransjeaktører.	Vi kan vise til konkrete eksempler der aktuelle etablerer har fått gode svar. Invest in Norway gir tilbakemelding på at fremstillingene er av høy kvalitet.
Bidra til å rigge et regionalt (Agder) salgs- og mottaksapparat	Minimum et areal i Østre Agder skal være blant de prioriterte og markedsførte områdene til «Invest in Agder».	Opprettelse av et «invest in agder»-selskap hvor areal i Østre Agder får en betydelig posisjon.	Tilbakemelding fra invest in Agder / Aust Agder fylkeskommune.
Kartlegge og videreformidle relevant informasjon. Særlig relevant med strøm og fiber.	Informasjon om strøm og fiber er kartlagt og gjort kjent gjennom næringsarealbanken eller lignende portal.	God oversikt over fiber og strøm i vår region	Det kan vises til konkrete utredninger og arbeid på området.
Bygge bransjekompetanse og spre/ tilgjengeliggjøre informasjon	Næringsssjefer og kommuneorganisasjonene i region opplever at de har tilstrekkelig kompetanse til å håndtere eventuelle konkrete henvendelser.	Opplevd kompetansenivå	Tilbakemelding fra Østre Agder næringsforum (prosjektgruppen).
Sikre etableringer gjennom direkte arbeid mot kommuner og private	Systematisk arbeid mot private aktører har ledet til konkrete initiativ.	Konkrete eksempler	Det kan vises til konkrete eksempler der arbeidet på regionalt nivå har vært bidragsgivende.

aktører med store muligheter			

Regionale areal- og transportutfordringer og infrastrukturtiltak

Tiltak	Målsetning, utgang av prosjektperioden	Indikator	Hvordan måle
Strategi for næringsareal i regionen	Innen utgangen av prosjektperioden er det igangsatt et arbeid med felles næringsarealstrategi / gjort grundig vurdering av mulighetene.	Status i prosessen	Henvisning til prosessen
Oppfølging av KVV Grenlandsbanen	Grenlandsbanen er tatt med i NTP. Brokelandsheia er vurdert som et seriøst alternativ for påkobling mellom vestfoldbanen og Sørlandsbanen.	Status NTP og oppfølging av KVV-arbeidet	Henvisning til dokumenter og prosessen.
Sikre at vi får maksimal gevinst ut av pågående E-18 -satsning	Det er arrangert et erfaringsseminar og iverksatt konkrete tiltak for videre oppfølging	Gjennomførte aktiviteter	Henvisning til erfaringsseminar og at det er iverksatt konkrete tiltak

Tillit og samhandling

Tiltak	Målsetning, utgang av prosjektperioden	Indikator	Hvordan måle
Videreutvikle Østre Agder næringsnettverk	Et aktivt nettverk med positiv deltagelse som både koordinerer og iverksetter gode tiltak på tvers i regionen	Opplevd effekt Konkrete eksempler	Østre Agder næringsforum (prosjektgruppen) oppgir konkret utvikling.
Sikre et regionalt fokus på samfunns- og næringsutvikling i Østre Agder	Ivaretagelse av regionens behov for mer overordnet og helhetlig arbeid med samfunnsutvikling med hjelp av organisatoriske grep er grundig drøftet og eventuelle tiltak er iverksatt.	Redegjørelse for prosess og tiltak	Henvisning til prosess.
Bruke tillit som verktøy for regional utvikling	Utarbeide og implementere «kokebok» for bruk av tillit sammen med team av svenske, norske og danske regioner og kommuner. Ledes av Telemarkforskning.	Ferdig utarbeidet kokebok og konkrete eksempler.	Henvisning til dokumenter og prosessen.

Tiltak og resultater

I dette kapittelet beskrives først tiltakene og resultatene kvalitativt før vi avslutter med en systematisk gjennomgang av måloppnåelse mot målsetningene skissert over.

Næringsareal er det konkrete innsatsområde som har krevd mest i prosjektperioden. Det har imidlertid også vært fruktbart, mest markant ved at vi nå har fått på plass en velfungerende markedsføringskanal for våre felles næringsareal gjennom arealguiden.no. Produktet i seg selv er her viktig, men viktigst er det kanskje at vi gjennom arbeidet har skapt en bevissthet om at vi nettopp har mange felles næringsareal på tvers av kommunegrenser som gjør regionen attraktiv.

Næringsarealarbeidet har også vært noe konkret vi har kunnet samle næringsmedarbeidere- og arealmedarbeidere om, og dannet grunnlaget for et bredere faglig nettverk mellom både næring og plan.

Med utgangspunkt i arbeidet med arealguiden har vi også bedret grunnen for å utarbeide en felles etableringsstrategi med utgangspunkt i en ny nettside som hovedverktøy. Som en del av arbeidet med etableringsstrategi har vi også deltatt i et fellesprosjekt på hele Agder der vi lager en felles næringsforesight, som ser på fremtidstrender for hele regionen.

Den mest konkrete bransjesatsningen vi har hatt i Østre Agder har vært rettet mot kraftkrevende industri generelt, og datasenter spesielt. Det å effektivt utnytte det store overskuddet av grønn energi fra Agder er noe svært mange aktører har vært, og er, veldig opptatt av.

I vårt arbeid har vi sett noen potensial, men også realitetsorientert oss litt i forhold en del store utfordringer på dette området. Noen prosesser er likevel på gang – det mest konkrete resultatet av en samlet innsats på dette feltet har vært at Arendals fossekompani har satt i gang en satsning på Gullknapp i Froland kommune. I tillegg, og kanskje vel så viktig, har vårt arbeid på dette området bidratt til å bygge grunnen for en felles satsning med «Invest in Agder». Dette prosjektet er nå etablert med utgangspunkt i innovasjon Norge, og Agder er første fylke med egen regional avdeling innen Invest in Norway- strukturen.

Transportutfordringer og infrastrukturtiltak har også vært et viktig satsningsområde for arbeidet i Østre Agder. Dette handler både om å bidra til å sikre realiseringen av prosjekter, men også å sikre best mulig synergi av faktiske investeringer. Her har det vært mye arbeidet knyttet til statlige prosesser på jernbane, til e-18, og vi har klart å stå samlet som region. I tillegg er vi også i ferd med å utmeisle et konkret samarbeid knyttet til å maksimere verdiskapningen fra gjestehavnene i vår region, og vi har samarbeidet noe om bredbåndsutbygging.

Når det gjelder temaet tillitt og samhandling har vi for det første deltatt i et felles forskningsprosjekt med Telemarksforskning og 10 andre regioner i Norge, Sverige og Danmark. Der har vi sett på hvorvidt og hvordan tillitt kan fungere som en faktor for vekst i en region – vi har også målt nivået av tillitt i vår regionen. Vi har ikke funnet anledning til å sette dette ut i et systematisk praktisk arbeid i kommunene, men erfaringene fra prosjektet har vært viktig for hvordan vi tenker rundt å bygge systematikken i Østre Agders arbeid, og å sørge for at arenaene aktørene møtes på er tillittsbaserte.

Et godt eksempel på at vi har kommet langt med tanke på samhandling og tillitt, og hvordan man kan jobbe systematisk med en sak, er behandlingen av utviklingen av fylkeskommunens bufferfond for konsesjonskraftfondet. Næringsmedarbeidere fra alle kommunene i Aust Agder hadde tidlig i høst en fellessamling. Der ble det nevnt at fylkeskommunen skulle utvikle dette fondet, men hadde ikke funnet ut hvordan enda. Her så næringsmedarbeiderne fra Østre Agder en mulighet og jobbet frem en oversikt over aktuelle prosjekter, la dette frem for styret i Østre Agder som igjen frontet en videre prioritering mot fylkestinget. Rett før jul 2017 behandlet fylkestinget saken, og vi ser nå at alle prosjektene som ble lagt frem fra styret i Østre Agder på en eller annen måte har litt håndtert av fylkeskommunen.

Vi ser at når Østre Agder står samlet og legger fokus på utvalgte prosjekter, har vi stor påvirkningskraft.

Det å ha ressurser og tillitsbaserte systemer på plass har vært helt avgjørende for å kunne ta tak i flere ad-hoc oppgaver som dukker opp. Et godt eksempel på en «ad-hoc» oppgave som har kommet det siste året er hvordan kommunene har klart å samle seg om legge rammebetingelsen best mulig til rette for etableringen av et biodrivstoff-anlegg på Jordøya i Åmli.

Til slutt, og kanskje viktigst, har vi i programperioden jobbet med å løfte fokuset på nærings- og samfunnsutvikling til et regionalt nivå. I løpet av prosjektperioden har vi vært gjennom en kommunereform og en påfølgende evaluering av det interkommunale arbeidet i Østre Agder. Som et resultat av dette har regionrådet fått nye vedtekter.

I disse vedtektene har vi som et resultat av arbeidet med å løfte blikket på regionens samlede utfordringer på nærings- og samfunnsutvikling nå ivaretatt regionrådets ansvar for nærings- og samfunnsutvikling i de nye vedtektene. Styret i Østre Agder har ved prosjektslutt også valgt å opprettet en permanent stilling i regionrådet med ansvar innenfor nærings- og samfunnsutvikling.

Regionrådet har også fått utarbeidet en felles strategi for nasjonalt påvirkningsarbeid som vil være viktig i regionens fremtidige arbeid.

Langsiktige effekter

I tillegg til de kortsiktige resultatene har KMD bedt om en vurdering av hvilke langsiktige effekter innsatsen i programmet kan lede til. Med utgangspunkt i at det er opprettet en permanent stilling i regionrådet vil det være rom for å holde fokus på den langsiktige og strategiske utviklingen av Østre Agder, og å sikre ledelse av viktige regionale prosjekter.

Fremover kommer man på regionalt nivå til å legge særlig vekt på en nasjonal påvirkningsstrategi, samkjøring og påvirkning mot den nye regionale nivået på Agder, og på mer konkret prosjektgjennomføring.

Tilliten som er bygd opp regionalt leder forhåpentlig på kort sikt til at vi får realisert flere viktig infrastrukturprosjekter, som slutføring av firefelts motorvei fra Grimstad til Dørdal i Telemark og adkomstveier til Arendal havn, Gullknapp flyplass- og industriområde, Jordøya i Åmli og Risør by.

På kort sikt er det også realistisk å anta at momentet i samarbeidet vil lede til videreutvikling av eksisterende satsninger – så som en regional etableringsstrategi – samt at det nå opprettes nye konkrete prosjekter på regionalt nivå.

Det er rimelig å anta at innsatsen innenfor de fire innsatsområdene i programperioden samlet vil bidra til regionenes vekstevne. Nøyaktig hvilken retning dette tar er selvsagt svært vanskelig å spå. Med den usikkerheten skisseres antatte effekter mot 2023 innenfor alle fire innsatsområdene nedenfor.

Næringsareal

Arbeidet med næringsareal bli stadig mer profesjonalisert og regionen leverer lett tilgjengelig forretningsrelevant informasjon. Gjennom å bli kjent med regionens samlede næringsareal har regionen samlet sett også blitt kjent med mangler og utfordringer med nåværende areal, og på tvers i regionen er det iverksatt en felles etableringsstrategi.

I fellesskap har regionen også iverksatt en aktiv markedsføring av våre mest attraktive areal, byene våre, og vi har klart å bli enig om en felles prioritering av infrastrukturprosjekter.

Kraftkrevende industri

I regionen har det kommet nye bedriftsetableringer fra en kraftkrevende industri. Kartleggingen og fokuset på strøm og fiber sammen med en satsningen i Agder på Electric city Agder og Invest in Agder har bedret forutsetningene for regionen i en stadig mer kraftkrevende og digital fremtid.

Regionale areal- og transportutfordringer

Sammenkoblingen av Sørlandsbanen og Vestfoldbanen er innarbeidet i Nasjonal transportplan og videre prosess er iverksatt.

E-18 Tvedestrand- Arendal er satt i drift. Pendlingen på tvers mellom kommunene har økt, og vi har sett flere bedrifter som har etablert seg eller utvidet eksisterende virksomhet på grunn av større regional integrering. E-18 har fått fire felt helt fra Grimstad til Dørdal i Telemark, og viktige adkomstveier er realisert.

Samhandling og tillit

Gjennom et systematisk arbeid med tillit og samhandling over tid har vi fått en region hvor vi helhjertet jobber for fellesskapets beste, og har fokus på Østre Agder som en resultatenhhet.

Måloppnåelse mot konkrete indikatorer (vedlegg)

Nedenfor går vi gjennom målpunktene som de ble skissert i prosjektbeskrivelsen fra februar 2017 og legger til en vurdering av faktisk måloppnåelse.

Næringsareal

Tiltak	Målsetning, utgang av prosjektperioden	Indikator	Hvordan måle	Måloppnåelse
Markedsføre	Næringsarealbanken er kjent blant: –lokalt næringsliv med bredt nasjonalt og internasjonalt nettverk. –Næringssejere og næringsmedarbeidere i alle kommuner og fylket – Alle i kommunene og fylket som har kontakt med næringslivet –Alle i kommunene og fylket som jobber med plan og utvikling – Lokalpolitikere, inkludert fylkespolitikere – Lokale stortingspolitikere –Eiendomsutviklere og –formidlere (meglere)	Kjennskap til næringsarealbanken	Kjennskap vurderes kvalitativt. I hvilken grad næringsnettverket vurderer at næringsarealbanken er kjent.	Næringsarealbanken er relativt godt kjent lokalt og blant næringsmedarbeidere. Mer usikkert om stortingspolitikere og eiendomsutviklere har kjennskapen.
Rekruttere»	Både private og offentlig aktører i alle åtte kommuner i regionen har valgt å legge inn areal i næringsarealbanken.	Flere areal inn i næringsarealbanken	Leses ut av nettsidene	Målet er nådd, men det er rom for at flere private aktører.

Profesjonalisere	Utvikle portalen videre	Aktiv bruk og høy kvalitet på informasjonen. Selve portalen videreutvikles.	Brukerdata på nettsidene	Lansert ny versjon med helt ny funksjonalitet våren 2018.

Bransjesatsning kraftkrevende industri (grønne datasenter)

Tiltak	Målsetning, utgang av prosjektperioden	Indikator	Hvordan måle	Måloppnåelse
Definere opp aktuelle areal og få de presentert mest mulig profesjonelt og med færrest mulig fremtidige usikkerheter	Gi gode, tydelige og detaljerte svar til eventuelle etablerere om lokasjoner	Informasjonen på næringsarealbanken oppleves som relevant og oppdatert fra bransjeaktører.	Vi kan vise til konkrete eksempler der aktuelle etablerer har fått gode svar. Invest in Norway gir tilbakemelding på at fremstillingene er av høy kvalitet.	Utarbeidet noe grunnlag som er tatt videre av Invest in Agder. Gjelder særlig tre områder. Ikke lykkes med å utarbeide RFI-er for øvrige aktuelle områder.
Bidra til å rigge et regionalt (Agder) salgs- og mottaksapparat	Minimum et areal i Østre Agder skal være blant de prioriterte og markedsførte områdene til «Invest in Agder».	Opprettelse av et «invest in agder»-selskap hvor areal i Østre Agder får en betydelig posisjon.	Tilbakemelding fra invest in Agder / Aust Agder fylkeskommune.	Invest in Agder er opprettet og har tre areal fra Østre Agder som sine prioriterte områder.
Kartlegge og videreformidle relevant informasjon. Særlig relevant med strøm og fiber.	Informasjon om strøm og fiber er kartlagt og gjort kjent gjennom næringsarealbanken eller lignende portal.	God oversikt over fiber og strøm i vår region	Det kan vises til konkrete utredninger og arbeid på området.	Det har ikke vært mulig å få dette mer detaljert kartlagt enn de oversiktene vi har fått fra bredbåndsløseleverandører. NKOM har uavhengig av vårt prosjekt laget nye kart som viser dekning av bredbånd for private husstander.
Bygge bransjekompetanse og spre/tilgjengeliggjøre informasjon	Næringssjefer og kommuneorganisasjonene i region opplever at de har tilstrekkelig kompetanse til å håndtere eventuelle konkrete henvendelser.	Opplevd kompetansenivå	Tilbakemelding fra næringsmedarbeiderne i Østre Agder.	Prosjektperioden har bidratt til å øke kompetansenivået, men det er fortsatt behov for mer kompetanse for å håndtere konkrete henvendelser.
Sikre etableringer gjennom direkte arbeid mot kommuner og private aktører med store muligheter	Systematisk arbeid mot private aktører har ledet til konkrete initiativ.	Konkrete eksempler	Det kan vises til konkrete eksempler der arbeidet på regionalt nivå har vært bidragsgivende.	Arendals fossekompani satser på datasenter på Gullknapp. I tillegg har det vært jobbet med et konkret prosjekt på Moland i Risør.

Regionale areal- og transportutfordringer og infrastrukturtiltak

Tiltak	Målsetning, utgang av prosjektperioden	Indikator	Hvordan måle	Måloppnåelse
Strategi for næringsareal i regionen	Innen utgangen av prosjektperioden er det igangsatt et arbeid med felles næringsarealstrategi	Status i prosessen	Henvisning til prosessen	Nettsiden www.investinarendal.no er under utarbeidelse og skal være basen for en felles profilering av næringsareal.

	/ gjort grundig vurdering av mulighetene.			
Oppfølging av KVVU Grenlandsbanen	Grenlandsbanen er tatt med i NTP. Brokelandsheia er vurdert som et seriøst alternativ for påkobling mellom vestfoldbanen og Sørlandsbanen.	Status NTP og oppfølging av KVVU-arbeidet	Henvvisning til dokumenter og prosessen.	Grenlandsbanen er tatt med i NTP. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-33-20162017/id2546287/
Sikre at vi får maksimal gevinst ut av pågående E-18-satsning	Det er arrangert et erfaringsseminar og iverksatt konkrete tiltak for videre oppfølging	Gjennomførte aktiviteter	Henvvisning til erfaringsseminar og at det er iverksatt konkrete tiltak	I felles formannskapsmøte for alle kommunene januar 2018 var dette viktig tema. I tillegg har temaet vært viktig på tre samlinger med nærings- og planmedarbeidere fra kommunene, fylket og fylkesmannen. Etableringsstrategien og satsningen på investinarendal.no tar høyde for denne tematikken og det jobbes aktivt med temaet gjennom ulike kanaler.

Tillit og samhandling

Tiltak	Målsetning, utgang av prosjektperioden	Indikator	Hvordan måle	Måloppnåelse
Videreutvikle Østre Agder næringsnettverk	Et aktivt nettverk med positiv deltagelse som både koordinerer og iverksetter gode tiltak på tvers i regionen	Opplevd effekt Konkrete eksempler	Næringsnettverket oppgir konkret utvikling.	Oppnådd utvikling. Prioriterer på tvers, henviser til hverandre, tar kontakt og gjennomfører fellesprosjekter. Opplever å ha fått mer kunnskap og forståelse om andre kommuners utfordringer.
Sikre et regionalt fokus på samfunns- og næringsutvikling i Østre Agder	Ivaretagelse av regionens behov for mer overordnet og helhetlig arbeid med samfunnsutvikling med hjelp av organisatoriske grep er grundig drøftet og eventuelle tiltak er iverksatt.	Redegjørelse for prosess og tiltak	Henvvisning til prosess.	Regionrådets ansvar for nærings- og samfunnsutvikling ivaretatt i nye vedtekter. Opprettet permanent stilling i regionrådet med ansvar innenfor nærings- og samfunnsutvikling.
Bruke tillit som verktøy for regional utvikling	Utarbeide og implementere «kokebok» for bruk av tillit sammen med team av svenske, norske og danske regioner og kommuner. Ledes av Telemarkforskning.	Ferdig utarbeidet kokebok og konkrete eksempler.	Henvvisning til dokumenter og prosessen.	Erfaringene fra prosjektet har blitt tatt i bruk, men prosjektet endte i hovedsak opp med en ny metodikk for å jobbe med tillitt med utgangspunkt i enkeltkommuner. Kommunene i regionen har så langt ikke valgt å gå videre med denne metodikken.